

**NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15
CELOLETNO DIN 60 / ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO / OGLASI PO
CENIKU / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 150.
POŠT. ČEK. RAČ. B.188**

ORJUNA

**VREDNIŠTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TIŠKARNI/
ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DO-
PIŠI SE NE PRIOBČV-
TEJO / POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.**

Italija koncentrira čete! Kriza naše srednje šole.

Nahajamo se pred definitivnim koncem samostojne Albanije in pri faktičnem početku realiziranja sna o Velikem III. rimskem imperiju imperatora Mussolinija. Napovedi, katere smo Orjunaši iznašali na veliko nevoljo pristojnih beogradskih krogov, se izpolnjujejo do zadnje potankosti in danes čujemo prve pozizkuse ouverture k operi, katero misli zaigrati po fašistovskih taktih veliki režiser mas.

Italija koncentrira čete v Primorju! To je neizpodbitno dejstvo, ki ga ne zanikavajo niti Italijani sami, nego slikajo svetu to koncentracijo le kot velike manevre. Kdor pa pozna najprimitivnejša načela vojaške taktike in izobraževanja vojnikov, ta ve, da doslej nismo še imeli prilike osobito dostikrat čuti o spomladanskih velikih manevrih. Nemisljenosti tega za lase privlečenega izgovora se zavedajo i poedini fašisti in italijanski oficirji sami, ki ne taje, da so motivi te koncentracije slični oni na francoski meji, vse globlji in drugi, kakor običajni manevri, za katere se navadno ne potrebuje na desetine vagonov ostre municije. In ti zgovorni fašisti javno govore, da se nahajamo pred prizgo dogodkov pred jugoslovensko odpovedjo pravic na Reko, ki so jo izsilile stotine proti Ljubljani zijajočih žrel težkih italijanskih topov.

To pot ne gre za Reko, nego za Albanijo in posredno že tudi za Dalmacijo, do katere iz Albanije ne bo baš težko priti osvobodilni armadi zmagovalcev pri Vittoriju Venetu in razviti ponosno Savojsko tricoloro na splitskem Marjanu. Spletke, ki so jih spletali okoli Albanije Italijani dolga desetletja, dozorevajo. Nastopa čas, ko bodo izpremenile italijanske težke baterije pri Otrantu in Valoni Jadransko morje v mare clausum in udušile sleherni misel na slovenski imperij ob Mare nostrum o katerem so pričeli razmišljati oni, ki so jeli graditi z vso gorečnostjo jugoslovensko vojno mornarico in oni, ki so ji pripravljali pridati še Wranglovo vojno floto. Ugodna svetovno-politična konstelacija in naklonjenost Anglije ji dovoljuje, da izrabi ugodni trenutek, na katerega je čakala že od leta 1876, ko jo je jela dušiti l' emigrazione della fame in da z odločno gesto po grdih izkušnjah s Tunisom in krvavih spominih na Aduo najde sigurno mesto za razprodaj svojih materialnih in fizičnih dobrin. Kapital, ki ga je vlagala Italija desetletja v zlata pohlepni albanski rod, mora biti sedaj povrnjen s stoprocentnimi obrestmi in upostavljen v Valoni zopet regnum Markovega leva, ki je stal na

tem posvečenem italijanskem mestu že leta 1690.

Edina ovira, ki je še danes po razpadu podonavske monarhije na potu do ure, ko bi bila Albanija za vekomaj postala italijanska, je — Jugoslavija. Zbog tega koncentrira sedaj mož, ki ubija, divizije, blindirane avtomobile, težko artilerijo in letalske premične hangarje po Julijski Benečiji, da prisili le to Jugoslavijo k molčečemu pristanku za predstoječo zasedbo Albanije, o kateri se je pred nedavnim izrazil, da jo bo z vsemi sredstvi preprečila. Nož, ki ga je nastavlil sedaj rimski črnosrajčniški Shylock na prsa Jugoslaviji, je namenjen baš na srce in to tako gotovo, da bo morala po vseh zakonih logike omahnuti smrtno zadeta po prvem sunku.

Po koncentraciji čet ob zapadni meji ji ne bo po zasedbi Albanije preostajalo drugega, kakor vložiti platični protest, katerega bodo zunanji ministri ostalih velesil mirno vrgli v koš in vdano pohlevo čakali dne, ko bo po tem prvem sunku zadan drugi z Drima in Javornika, potem, ko bo morda klicala na red Protogerove bandite ali Ahmed beg Zogove kačake.

Na nas Jugoslovenih je sedaj, da li bomo i to uro, ko bje plat zvona od zapada in ko iztega krvavo roko biazno Imperialistični Condottiere po Dušanovem Skoplju, Njegušovem Lovčenu in naši slovenski Dalmaciji, ostali tako majhni, kakor smo že odkar nas je volja stotisočev padlih najboljših sinov našega rodu ujedinila v eno in nerazdružljivo enoto. Čas, ki prihaja, bo zahteval velikih ljudi in tisočkrat prokleti bodi oni, ki bo hotel jadrati zavoljo svoje osebe proti vetru. Še bolj stotisočkrat pa oni, ki še vedno tišče glave v pesek in ki ne marajo v tej uri, ko korakajo na naše meje stotisočglave črnosrajniške horde, da potepajo v zemljo naš rod in zasuznjijo našo zemljo — poseči po oni vsegamogočni roki, ki nas je spasila i leta 1914, pred poplavo železnih regimentov najboljših vojske sveta tistih dni.

Dovolj je že žrtev, preveč eksperimentov in partijskih manevrov! Dajte nam človeka-moža, ki bo izrekel veliko besedo vredno naroda Kajmakčalanskih herojev in vzemite ga potem kjerkoli hočete.

A. V.

**RADIO aparate in materijal
edino pri
FRANC BAR, Ljubljana.**

mi bodo pridružili, da mi ne bo potreba samemu begati po širnih Šumah, planinah in tesneh.

Letalo štev. 734.

»Ob 1. uri ponoči sem vstal in bede prečul ostali del noči do jutra, ko sem odšel proti letališču. Letalo štev. 734 je bilo že pripravljeno. Poleg njega je stal pilot Francoz in mnogo častnikov Srbov in Francozov, ki so me prišli pozdravit pred mojim odhodom.

V letalo sem naložil nekaj majo razstreliva, karabinko, municijo in torbico. Nato sem se vkrcal. Propeler je zabučal in motor zapel. Ob 6.30 zjutraj se je aparat narahlo stresel in odtrgali smo se od zemlje burno pozdravljeni od prijateljev.

Vse mi je bilo novo in nepoznano. Dvigaje se pod modri nebeški svod se mi je dozdevalo, kakor da plovem čisto sam na širni in brezbrežni morski gladini. Vtopljen v te misli nisem niti zapazil kako visoko smo se že dvignili in kako daleč smo oddaljeni že od letališča. Ne-

III.

V naših prvih dveh člankih smo se predvsem pečali z vprašanjem, da-li imajo klasični jeziki (ne antična kultura!) res tako odločujoč pomen v vzgoji naše mladine, kakor to trdijo ljubitelji humanistične gimnazije.

Ker smo želi s strani čitateljev dokaj priznanja, smo mnenja, da smo stvar tolmačili pravilno ter donesli več jasnosti v to pereče vprašanje.

Povdarjali smo tudi občutno potrebo degermanizacije našega duševnega življenja z uvedbo francoščine na prvo mesto, ki ga je doslej v naših učnih zavodih zavzemala nemščina.

Tudi v tem oziru so nam došla priznanja, dasi ne tako nedeljena, kakor v vprašanju latinščine in grščine.

Medtem pa je bila završena v »Jutru« anketa, ki se je glasila alternativno za nemščino ali francoščino.

Priznati moramo, da je uspeh ankete minimalen in da ni prinesla jasnosti. Iz odgovorov smemo sklepati, da se je večina udeležencev odločila, kakor je bila odločena a priori. Romanisti za francoščino, ostali za nemščino. Neuspelu je kri-va okoliščina, da vprašanje samo ni bilo stavljeno pravilno. Odgovori so bil vezani striktno na dve alternativni, kakor da tertium non datur.

Kljub strogo omejenemu vprašanju se je troje odgovorov glasilo preko okvira in ti trije odgovori pričajo, da se opaža pereča potreba po nečem drugim, kar je anketa popolnoma prezrla in kar je zelo značilno za nas.

Skladatelj Lajovic, pesnik Župančič in prevajalec Debeljak — trije odlični kulturni delavci — so, odgovarjajoč na anketo, morali poseči preko okvira, ki jih je hotel vpreči v enostransko rešitev vprašanja.

Iz njihovih odgovorov je razvidno, da je sedaj čas, da se lotimo vse večjega problema, kakor odločiti se za francoščino ali nemščino. Vsi trije so povdarili, da je treba predvsem dati mesta v učnem načrtu naših srednjih šol — ruščini.

Močno značilna za naše humaniste in romaniste je okoliščina, da se nihče — izjema g. dr. Debeljak — ni spomnil, da živi nekje daleč, daleč na Severovzhodu narod, ki si je ustvaril državo po obsežnosti drugo, po prebivalstvu tretjo na svetu in da je ta narod nam soroden po jeziku in krvi in po duši, kolikor nam je niso izpridili z nemškim duhom, podajanim po srednjeveški sholastični metodi.

hote sem zagledal globoko pod nami bele oblačke šrapnelov obrambnih topov. Še nižje pa svetlikanje bolgarskih topov. Bili smo baš nad bojno črto Šumadijske divizije. Bolgarske obrambne baterije so naglo streljale z Veternika na nas. Niso pa nam mogle škoditi, ker smo leteli 3800 m visoko.

Ko smo preleteli Vetrnik, smo bili brzo nad domačim teritorijem. Najpreje sem spoznal zasneženi vrh Ljubotrna. Čez par minut sem videl že Kavadarce in vlak, ki je vozil proti Djevdjeliji. Pod nami so se vrstili znani kraji Veles, Ovčje polje, planina Pljačkovica, kjer sem že nekoč vodil borbe z Bolgari.

Znašli smo se končno nad klasično Pčinjo. Pilotu sem sporočil, da naj leti bolj v desno. Na levi je ostalo za nami carsko Skoplje. Lotevala se me je težka tuga. Pogledam na Skoplje in zdi se mi, kakor da plovem skozi same vzdihne. Vtopljen v to tugo nisem niti zapazil, da smo preleteli Kumanovo in da smo že nad Kožjakom, kjer sem prebil svojo mladost kot četnik, bo-

Ves svet gleda na daljni Severovzhod, vse se zanima za gigantško borbo, ki jo vrši ruski narod v zavesti svojega svetovnega poslanstva. Milijoni kulturnega človeštva že opazajo konture novega življenja v širni Rusiji, ki se vrača na pot konsolidacije, obogačena po pridobitvah revolucije. Najogromnejši eksperiment, ki ima zanj samo Rusija zadosti moralne, umstvene, fizične in materialne sile, se bliža svojemu koncu. Rusija bo zopet mahom zavzela odločujoče mesto, ki ji gre v svetovnem političnem koncertu, mi pa težimo v stari vek, kakor da se svetovni dogodki nas ne tičejo, kakor da smo na severnem tečaju, kamor nihče ne gravitira!

Kakor roji kobilic, se selijo Nemci na Rusko, vsak dobi tam dobraga kruha, vrtnili se bodo med nas in med Ruse, Nemeč bo posredoval med nami in Rusi, lahko si mislimo, v čigavo korist!

Ex oriente lux! deklamiramo dan na dan in hrabro gazimo na zapad, kakor da tam solnce vzhaja!

Ves svet je zadavljen nad rusko kulturo, ki nam je je pokazala emigracija samo majhen del, mi pa se navdušujemo za Ksenofonta in Vergilja, svojo bodočnost iščemo pri Francozih in Nemcih, dasi baš ti slednji komaj čakajo, kako bi se približali Rusiji!

Ne samo značilno, naravnost simptomatično je za naše šolnike, da ob reformi srednje šole niti trenutek niso pomislili, da je ruščina nam in zlasti našim bodočim generacijam vse bolj potrebna od vsakih drugih mrtvih in živih jezikov.

Prejšnji šolski sistem in metoda je bil kalup, po katerem naj se vzgaja nemška mladina in nam je bil vsiljen, da bi iz nas napravili Nemce, ali vsaj drugo, nekoliko razredčeno izdajo Nemcev: Avstrijce. Ta sistem je tudi tako daleč uspel, da smo postali po duši, mišljenju in čustvovanju Nemci — alpska izdaja Nemcev — ki slučajno še govore slovenski, čustvujejo, mislijo in pojmujejo pa, kakor jim vlevata njih kulturna centra Gradec in Dunaj.

Od tam so nam diktirali vse javno in kulturno življenje. Od tam je prišel naš slovenski liberalizem in naš krščanski socializem, vse svetovne kulture in politične dogodke smo zaznali od tam ter o njih razglabljali ponavljajoč tisto, kar so o teh zadevah odločili na Dunaju in v Gradcu. Kratko: Naš človek je bil popoln Nemeč in le vprašanje časa je bilo, da se na naših tleh za- tre tudi slovenska beseda, kakor se je zatrlo slovensko mišljenje in čustvovanje.

reč se za naše skupne in velike svetinje.

Aparat je letel še bolj v levo. Globoko pod nami so se črtali obrisi Ristovca in Vranj. Prelleteli smo Lebanje in Sokolov vis.

Ko smo prišli nad selo Vlasovo, so nastopili zame težki trenutki. Pod vplivom cele vrste spominov in misli sem se toliko zamotil, da sem izgubil orientacijo. Prišli smo nad vas Mekane. V bližini je kraj »Ravne livade«. Že pred odhodom sem si zbral to mesto za pristaneč, ker sem ga dobro poznal že od preje. Saj sem še kot dete pasel tu ovce in se igral s pastirji. V bližini se nahaja i moja rodna vas, ki sem jo zapustil pred dvajset dvema letoma. Prevzemali so me spomini na mladost, pomešani z občutki sreče in žalosti. Bil sem toliko vznemirjen, da skoro nisem vedel tisti hip, kaj se godi z menoj.

Vtopljen v svoje misli nisem niti opazil, da se pilot ljuti. Končno mi je z roko naznanil, da me bo prepeljal v Rumunijo, kjer se je dovršila njegova mislija. Z glavo mu spo-

Prevrat je ta razvoj ustavil in zdaj smo brez glave. Politična moč nemštva in udeleževanje te moči v germanizatorične namene je odpalo, mi pa smo se ustrašili razpota. Pa nam je Bog poslal rešitelja! Oglasil se je slovenski humanist in nas skuša opametiti: Stoletja smo se učili nemščine in latinščine, prešlo nam je oboje v meso in kri, nikar stran, prijatelji! Kaj hočemo s francoščino, ki je naša starejša generacija ne pozna, ostanimo na stari izvoženi poti! Na ruski jezik in na ruski narod se vrli gospod ni spomnil, ker je poln Dunaja, t. j. slabše izdaje Nemštva!

Mukoma so gospodje vlačili na dan dokaze vsak za svojo tezo, razlogi za ruščino pa leže na dlani.

Naša država leži na tako eksponiranem delu Evrope, da bodo naši kraji vedno predmet stremljenja tujemu imperializmu, zato moramo iskati silnega zaveznika, ki takih interesov nima, ki smo mu pa iz drugih razlogov važen činitelj v njegovih političnih računih. V tem oziru prihaja za nas v poštev edino Rusija; v tesni zvezi z njo se bomo lahko ubranili vseh napadov s severa in z jugozahoda, manjši sosede pa so itak v dosegu ruske sile, ki nam v vsakem slučaju lahko krije hrbet.

Kulturno smo tako potrebni vpliva slovenskega duha, kakor noben drugi slovanski narod. Zlasti potrebuje naš jezik regeneracije po kakem samoraslem slovenskem jeziku, kajti sicer bo slovensčina samo dosloven, suženjski prevod nemščine. Vzemimo v roko katerikoli časopis, pa vidimo, da lahko brez težav in sproti prevedesh na nemščino vsak sestavek, tako pomembna je naša sintaksa in zlasti naše izrazoslovje. Nekateri stvari celo šele tedaj prav razumeš, ako si jih prevlel na nemščino. Temu lahko odpomoremo samo na ta način, da nemščino definitivno odstavimo kot posrednika med nami in med ostalim svetom in določimo to ulogo največjemu, najkrepkejšemu in najlepšemu slovanskemu jeziku — ruščini. Iz ruščine pa bi dobili nebroj fraz in izrazov, ki pri nas niso v rabi, ki pa so na prvi pogled tako naši, da jih razume vsakdo in jih lahko rabiš v besedi in pismu, pa ne čutiš, da so pravzaprav ruski. Blesteči slog Vladimira Levstika je živa priča za to trditev.

Naša politična in kulturna preorientacija proti Rusiji ni tako težka, kakor si marsikdo misli. Kri ni voda! Ta rečenica ni prazna! Kakorkoli globoko smo tičali pod nemško peto, ruskega naroda nam niso mogli zamrzniti! Edina svetla tradicija slovenskega ljudstva je neomajna privezanost in ljubezen njegova do Rusije.

ročim, da ne pristanem na to. Ogle- dam si teren pod nami in ko najdem pripravno mesto, ukažem, da pristanemo.

Na tleh zasuznjene domovine.

Leteli nismo vsega skupaj niti cele tri ure. Letalo se je polagoma spuščalo v krogih proti prostrani livadi in pristalo po sto metrih teka po zemlji poleg stare hruške. Oba se izkrcava. Pilot mi pomaga pri izkrcavanju moje prtljage. Nato zajedno okreneva aparat v pravo smer. Poljubiva se kot brata. On skoči v aparat. Zavrtim mu propeler, ki prične funkcionirati in bučati, da se dvigne prah s tal. Polagoma prične drčati in se vzpenjati kvišku.

Obstal sem, kakor okamenel in gledal za dragim prijateljem, ki me je privedel v domovino. Objemala me je nervoznost in tegoba, da li bom izvršil svojo nalogo in da li bo moj dragi francoski prijatelj dospel do mesta, kamor je namenjen.

Nisva se poznala. Med seboj nisva izpregovorila niti besede, ker nisem znal njegovega, on pa mojega

LISTEK.

Iz dnevnika br. vojvode Koste Pečanca.

Obris junaških del br. vojvode Koste Pečanca smo prinesli že v predzadnji številki. S pričujočim priobčujemo nekaj mest iz njegovega dnevnika, v katerem je beležil na kratko potek svoje misije, ki je imela nalogo zanesti vzbuno med prijatelji za solusko fronto.

Pečanec je bil prebačen preko solunske fronte 17. septembra 1916 s pomočjo letala francoske letalske eskadrile štev. 87. Pred odhodom so priredili prijatelji vojvode še poslovnih večer, na katerem je bilo izrečenih več toplih prijateljskih govorov. O tem piše vojvoda v dnevniku sledeče:

»Vegel sem se, ali nikakor nisem mogel zatisniti oči. Razmišljal sem neprestano o nalogi, ki mi je bila poverjena. Bila je težka, prav težka. Najbolj pa me je skrbelo, da li bom našel v domovini ljudi, ki se

Tožimo, da producirajo naše srednje šole preveč izučenega proletarijata, da ne bo kmalu mesta zanj doma. Kam naj se obrne potem, ako ne v Rusijo, ki kriči po takih silah sedaj in bo njen klic po njih vedno jačji! Naša emigracija je usmerjena v vse mogoče države, samo v Rusijo ne, dasi bo tam v doglednem času eldorado za podjetnega inteligenta, obrtnika, delavca in kmeta. Naj izve naš človek, da Sibirija ni sinonim za večni sneg in led!

Ruščina kot predmet v šolah bo vsled sorodnosti z našim narečjem dosegala v najkrajšem času največje uspehe, ob pametni učni metodi in ob vporabi učiteljev, ki je njih materin jezik ruski in ki jih imamo na razpolago dovolj. Nič strahu zanje in za viva vox!

Naj nas ne straši komunizem! Ta faza je epizoda v razvoju ruskega naroda. Komunizem je v sami Rusiji premagano stališče, bolj ko kjerkoli drugje na svetu! Ruska revolucija je dovršena, evolucija v pravo smer je na najboljšem potu, kolos se dviga na svoje lastne noge, doba eksperimentov je minula, kmalu bomo slišali iz Rusije glas: Revizija vseh mirovnih dogovorov!

Kaj bo tedaj z nami, ako se bo obravnavalo naše vprašanje na Ruškem preko Mussolinija, Stresemanna in Bele Kuna? Tesni, neposredni, čim tesnejši stiki z Rusijo brez posrednikov so naš vitalni interes! Ruski jezik v naših šolah bo največji atout, ki bo prišel na tehniko! Odločimo se!

Zaključemo serijo teh naših člankov in podajamo za zaključek besede našega mojstra Župančiča, ki je na omenjeno anketno formuliral svoj odgovor na sledeči krasni gradaciji:

Rad bi, da bi moja deca znala nemščino,

želim, naj si prisvoji francoščino, prepričan sem, da bo naših vnukov najintimnejši razgovor z Nestlencem ruski.

Sapientni sat! Kdor ima glavo, da misli ž njo, naj premisslja! Humanist pa naj dene klobuk nanjo in naj še dalje šteje, koliko komentarjev za Plinijeva pisma ima nemščina več, kakor drugi jeziki.

Samo ena alternativa je: latinščina in nemščina ali francoščina in ruščina!

„Tajna Orjuna“.

»Tajna Orjuna« je pričela zadnje čase silno skrbeti naše blage slovenoborce, da kličejo na pomoč novega velikega župana, ki bi ga menda radi poslali po kostanj v žerjavico. Vemo, da so na delu temni elementi, ki jim je »razpuščena Orjuna« še vedno v velik strah pri izvrševanju njihovih čudnih mahinacij. Silno pa se vara ta črna družba, če misli, da bo z metodami avstrijskih črnozlatih denuncijantov »proti tajno zasnovanim srbofilskim in protiaustrijskim terorističnim organizacijam« uspela i v Jugoslaviji. Časi, katere preživljamo, so sicer polni sramote, toda reprice po juljskih dneh leta 1914. ne bomo več doživeli, če tudi so postali avstrijski vojni hujskači reprezentantje slovenskega naroda, ker se nam več ne ljubi na željo dobrih prijateljev znova v kazemate in in-

ternacijske lagerje. Nas ni bodočnost prav nič strah, akoravno zadivja v vsej besnosti še enkrat črnozolta avstrijskantska duša rodu Alešev v vsej furiji. Danes nismo več sami, kakor v tistih tegobnih dneh, nego bije z nami še širom naše prostrane države na tisoče vročih src, ki so vedno pripravljena zajedno z nami udariti po kanalah, ki se jim hoče novih Kromarjev in Brencetov. Kdor misli, da se bomo dali pobijati, kakor darilna jagnjeta, ta se proklete moti. Enkrat smo z uklenjenimi rokami in upognjenimi glavami zatajili sami sebe. Odslej pa nikdar več! **Le razpuščajte za razpuščeno Orjuno še tajno, dokler ne bo čaša polna in ura odbila dvanaest, ker ni je resnice čez resnico, da Pravica zmaga končno nad vso še tako prevejeno Zlobo.**

T. P. D. in interesi države.

Kje naj iščemo zemljo hlapcev, sužnjev, političnih kameleonov, kandelabrskih govornikov, korupcionistov, defraudantov, tipov a la Sokolovič, zemljo goljufov, prevaranov naroda? Kje na svetu je država, kje in kateri narod bi dopuščala, da bi se tako kupčevalo z državnimi interesi, z eksistenčnim vprašanjem naroda? Katera država bi dopuščala, da se njeni borci — sinovi naroda, ki branijo državo, nečuvno s sadističnim užitek mečejo na cesto samo zato, da lahko zaposle tuji kapitalisti svoje morda še manj zavedne sužnje in da dobe sami milijonske nagrade, da narodu vzamejo ljubezen do rodne grude in naroda. O T. P. D. se je pri nas pisalo že več kot preveč, toda do sedaj zaman. Vzroki so nam vsem dobro znani. Zato bo morda zadostovalo, da bodo nas prizadete razumeli, ako citiramo besede, ki jih je govoril znani vsučiliški profesor in biv-

ši minister carske Rusije lansko sezono na nekem predavanju: »— — — — —, **ravno tako svarim in apeliram na drugi strani na delodajalce, naj ne zahtevajo od delojemalcev preveč in jih ne tirajo v ekstrem, ker se zna sicer zgoditi tako, kot se je zgodilo z mojo domovino Rusijo.**«

Ne živimo več v srednjem veku. Narod si bo znal pomagati sam! Toda takrat gorje hijenam, ki pijejo proletarsko kri! Gorje onim, ki ne slišijo obupnega klica mater, pretresljivega joka gladnih in nagih otrok brez strehe. Gorje — ko bo rudar primoran sam braniti svoje človeško dostojanstvo in pravico do življenja, katero ima ravno tako, kot mamonisti —; saj je i sin milijarderjev prišel na isti način gola svet, kot sin proletarca!

Razlika se je pričela šele po rojstvu, ko je golo dete milijarderja dobilo bogate gorke pernice, dete

jezika. Velikina naloge in nevarnosti, kateri sva bila izpostavljena zajedno, naju je združila z jeklenim prijateljstvom, ki mi je nalagalo skrbeti za njegovo usodo vsaj toliko, kolikor za lastno.

Prva Pečančeva organizacija.

Letalo, ki me je prineslo do rodne vasi, je postajalo vedno manjše in izginjalo pod modrino nebesnega svoda. Končno je čisto izginito daleč na iztoku za planino Sokol. Tedaj sem se čutil za trenutek osamljenega. Pograbil sem puško in stvari ter se nameril preko livade. V ušesih mi je še vedno bobnelo bučanje propelerja, da nisem čul prav ničesar. Na travniku ni bilo žive duše. Ko sem se zopet nekoliko uravnotežil, sem se spomnil, da sem na zasluženi zemlji in da se po njej ne smem kretati presvobodno. Šel sem v gozd. Komaj sem šel par korakov sem že opazil pred seboj grupo ljudi z najrazličnejšimi pokrivali. Bile so šubare, sajkače in bolgarske čepice.

Obstal sem in namignil, da se mi naj eden približa. Neznansko sem bil vesel, ko sem spoznal, da so vsi sinovi mojih prijateljev in znancev. Polni veselja so se zbrali okoli mene, ko sem sedel pod drevo in jim ponudil čutarico konjaka prinesenega s Soluna. Teh dvanajst mladeničev je tvorilo mojo prvo organizacijo. Razložili so mi položaj in mi povedali, da ni sovražne vojske v bližini. Pač pa se je mudilo po planinah mnogo naših ljudi, ki so pobegnili pred bolgarskimi persekucijami, ki so bile strašne. Obešanje, batinanje, posilstva in najrazličnejše šikane nedolžnih ljudi, dece in žena, so bile na dnevnem redu. Ubijali so naše svečenike in učitelje ter dovajali svoje. Srbske knjige so sežigali in razdeljevali bolgarske. Internirali so vse za vojsko sposobne moške, ki pa so se jeli upirati in bežati.

Ko sem se tako v velikih potezah informiral o stanju v zemlji, sem postavil četici starejšino in mu ukazal zbrati vse hajduke okolice, s katerimi mora čakati potem mojih nadaljnjih odredb.

proletarca pa v najboljem slučaju otep slame! Zato še enkrat: **Ne samo interes države, ampak tudi človeško čustvo zahteva, da se razmere pri T. P. D. predrugačijo!** Ni treba da se goni iz naše zemlje lastnega človeka v žrelo kapitalistov v tujih zemljah. **Državna, tukaj zlasti tudi vojaška oblast, mora energično nastopiti, da dobi na naši zemlji predvsem kruha naš človek in potem šele dividende tujih trofi, ki bogate z našim dobrom.** Znanе so italijanske aspiracije na Trbovlje in baš zadnje čase Italija tega prav nič ne skriva. **Kdo bo branil Trbovlje, ako ne naš človek, ki pa mora biti upoštevan tudi pri kruhu in to**

v dovoljni količini! Dokler izkazuje bilanca T. P. D. nad 40 milijonski letni dobiček poleg bajnih nagrad raznim »nenadomestljivim« direktorjem, je naravnost zločin poditi naše uboge rudarske družine na Francosko! Naj sedanji slovenski in krščansko-socialni minister socialne politike pokaže, da čuti res socialno in naj napravi red brez ozira na levo ali desno! Prav tako pa naj vojaška oblast stopi na prste T. P. D. in s tem napravi konec krivičnemu postopanju z onimi rudarji, ki so poklicani pod orožje v teh časih, ko je naša domovina vsepovsodi ogrožena.

I. B.

Tudi v Zagorski in Trboveljski dolini so občine v stanu podpreti reducirane rekrute z malo podporo. Ravno tako, kot reduciranih rekrutov, so se spomnili napredni odborniki tudi pogorelega Grošlja, kateremu je požar vpepelil gospodarsko poslopje, hlev in stroji in ga popolnoma uničil. Tudi tu je zasluga naših naprednih zastopnikov, da je dobil podpora 5000 Din. Tako so zopet pokazali, da ni glavno besedičiti po gostilnah, ampak v stiski in nesreči naj se človeku pomaga. Občine, mi čakamo — zberite malenkostne prispevke za reducirane delavce!

O. Z.

Renegati v Primorju.

Če je na svetu kaj nečastnega in podlega, je to gotovo renegatstvo. Zal, da med našim narodom ta panoga ni neznan. Toda v gotovem oziru je prav, da se te podle duše razgalijo. Imena Grbec & Comp. so vsem dobro znana in bodo ostala večno zapisana v sramotni črni knjigi renegatov. Še dobro ni afera o defraudaciji Grbca minula, že javljajo, da je takoj po občnem zboru tomajske hranilnice izginil dotodanji načelnik in zvesti oproda Grbca znani Vran iz Tomaja. Vzrok njegovega tajnega odhoda ni znan, ker še ni predal hranilničnih knjig novemu načelniku. Znan renegatska rodbina Grbca, gostilničarja v Sežani, uganja svoje podlo početje naprej. Sin Benko je vreden svojega očeta. In v tako gostilno je celo zahajal bivši SHS konzul v Trstu, dokler ni bil na izdajalsko početje familije Grbec opozorjen. Gospodje Mohorčič, Kenda, Šmuc, Ukmar (kateri ima pripravljen samokres zame) so lahko pomosni na kvaliteto svojih drugov.

Toda gospoda je lahko prepričana, da jo tudi samokres v žepu ne bodo rešili pred pravično kaznijo Usode! Naj Italija plete še tako mrežo okrog nas, kazni ne uidejo primorski renegati! Toda to samo mimogrede, govorili bomo o

tem več ob drugi priliki. Omeniti je tu še vsem spodnje Kraševcem dobro znanega bivšega občinskega tajnika v Komnu Pizziga Avgusta, ki je poleg svojih tajniških poslov pridno ponarejal račune, vršil posel davčnega ovaduha, izdajal fašistom zavedne domačine (slučaj Štrekelj) itd. Ta gospod je mislil nedavno priti na Bled in se tu stalno naseliti, ker so mu fašisti že začeli kuriti. Mož se je pa premislil in namestila sedaj s pomočjo brata svoje žene si ustvariti existenco v Podusedu pri Zagrebu. Zato naj bo tem potom opozorjen i imenovani sorodnik i signor Pizziga sam, da Orjunaš stojimo trdno na straži. Naj na tem mestu opozorimo še na nekega g. učitelja, ki je zapustil fašistovski paradiz. Njegovo delovanje v Lokvi, Gorjanskem in Idriji je znano. Ako je še zvest svojim komunističnim načelom, ima brezdvomno širše polje v Italiji, nego pri nas za svoje udejstvovanje. Ker je sedaj imenovan na ljubljanski šoli za kontraktualnega učitelja, čeprav baje še ni zaprosil za naše državljanstvo, naj vzame na znanje, da ga bo naša država plačevala za poučevanje dece v **Jugoslovenskem duhu** in ne za propagando kakega zlonosnega komunizma.

I. J. B.

Dopisi.

Žužemberk. Pretekli teden se je poročil naš član br. Anton Košiček, posestnik v Žužemberku z gđc. Angelo Vidmarjevo iz Žužemberka. Čestitamo! — Od sedanje vlade, v kateri ima naša SLS kar tri ministre, pričakujemo, da nas bo rešila plačevanja za župnišče, ker nas že itak tarejo druge dajatve državi, občinam, za ceste itd., prispevki za farovž, ki bodo ogromni, nas bodo pa pognali z gruntov. Sedaj imajo gospodje priliko in proklete dolžnost delati in kaj storiti za ljudstvo.

M—o.

Zagorje ob Savi. V zgljed vsem občinskim upravam. Že v zadnjem dopisu ste pisali v kakšen najbednejši položaj so padli reducirani delavci rekruti. Edino nacionalisti naše doline smo vložili odločne proteste in izrazil največje ogorčenje nad onimi, ki naše najmlajše člane kr. vojske pehajo na rob materielnega propada. **Naš klic je našel tako velikodušen odmev, da takega skoraj nismo mogli pričakovati.** V občini Aržiše, kamor spada delav-

stvo obrata Kisovec-Borovnik, so se pri zadnji odborovi seji spomnili na nje, po zaslugi naprednega kluba občinskih odbornikov. **In tako je omenjena občina podarila vsakemu reduciranemu delavcu rekrutu 400 Din podpore.** 200 Din dobe takrat, ko jih spremi ob pozivu občinski odposlanec na vojaški okrug. A 200 Din dva meseca po pozivu, ko bodo tudi potrebni podpore. Ta odlok se je razširil tudi na sinove kočarjev, ki so vsled letošnjih vremenskih nezgod tudi v skrajni stiski. Delavci in kmetje, tako se gospodari v občini! **V tisti občini, ki ji pravite, da je orjunaška, se podpira zatirano naše ljudstvo — a ve druge občine, takozvane krščanske, kaj pa pri vas? Ali ne bi mogle vsaj z malenkostnimi žrtvami podpreti naš delavski jugoslovenski živeli, ki je odvisen od milosti priseljene in objestne gospode T. P. D. Ali ne bi mogli zbrati malenkostne vsote za brezposelno reducirano delavstvo. Občinam v delavskih revirjih naj pa bo Aržiška občina vzgled.**

Zalostno srečanje.

Napotil sem se proti hiši svojega brata Ilije. Želel sem kaj poizvedeti o usodi svoje dece in žene. Spotoma sem se spomnil, da ne bi bilo umestno, če bi se sam prikazal v vasi in sem poslal nekega četnika, da poišče mojo ženo.

Prišla je snaha, ki ni vedela čemu jo zovejo. Ko me je zagledala je omahnila, kakor bi jo zadela strela. Dvignili smo jo, ji dali vode, da se je zavedla. Topila se je v solzah in me povpraševala o usodi njenega moža. Ko sem ji povedal, da sem ga ostavljal zjutraj živega in čilega na solunski fronti, ni mogla doumeti brzine, s katero sem prišel iz Soluna.

Rekla mi je: »Vsi smo zdravi in živi. Vendar bi bilo bolje, če bi bili mrtvi, ker bi ne prenašali tolikega trpljenja.«

Z njeno deco se nisem hotel sestati, ker sem se bal, da me nehote ne izda.

Vprašam jo končno po svoji hiši, ženi in sinovih Milanu in Ivanu.

»Zofija je živa in zdrava.« mi odvrne sraha.

Ko prične govoriti o deci se vidno razburi in končno utihne.

Stresel sem se. V glavo mi je šinila misel, da so Bolgari poklali mojo deco. V obupu sem se oklenil puške in zaškripal z zobni.

»Milan je živ, Ivan pa je izdihnil, ko je gledal, kako mučijo Bolgari majko in se toliko preplašil, da je dve uri nato umrl.«

Videl sem, da ne smem izgubljati niti trenutka časa. Poslovil sem se s snah in odšel proti selu Mekane, kjer je bilo treba upostaviti organizacijo.

Refleksija prijatelja:

V času pesmi.

Bilo je v času težkih dni koncem leta 1915. Preko nedostopnih albanških planin je romal narod, napaden po barbarskem neprijatelju, a še ne premagani, k negotovi bodočnosti — morda v smrt — samo, da se ne ukloni neprijatelju. Vojniki, žene, deca in starci so stopali povešenih

oči, utrujeni in oslabljeni po blatu, vetru in snegu. Glad jih je mučil in smrt jih je kosila. Naenkrat odjekne med temi nesrečniki pesem, izpočetka tiho, potem pa vedno bolj razločno:

»Tamo daleko, kraj plavog Dunava, tamo je selo moje, tamo je Srbija...«

Oni, ki so ležali že v snegu, da se ne dvignejo nikdar več, so ponovno občutili na svojih umirajočih ustnicah in očeh iskro čudovite moči: plamen nade.

Odkod je prihajala ta pesem? Kdo jo je prvi pel? Nihče ni vedel tega in nihče ne ve še danes. Ta domotožna pesem, polna tuge pa vendar polna nade, je bila utpaha, žarek upanja onim, katere je zadelo izgnanstvo, ki pa so ostali vredni samih sebe. Pozneje na Krfu so vojniki, katerim so verni in vdani prijatelji nanovo vrnili življenje in jih pripravljali na zmagovito osvobojenje njihove zemlje, peli to pesem, ko so bili sami, in ko so se hoteli spomniti svoje izgubljene domovine. Onim, ki so tiho odšli na otok Vido je, predno so za vedno zatis-

PREKLIC.

Podpisani Ivan Mrovlje izjavljamo, da sem le vsled napačne informacije govoril o priliki shoda SKS na Rakeku dne 9. januarja 1927 o Slavkoti Cabarili, da je bil v Italiji fašist in nosil črno srajco, dočim je pri nas Orjunaš. Obzalujem svojo trditve, ki je povsem neosnovana. **Milan Mrovlje.**

Streljačke družine.

Streljačka družina Mirna zelo marljivo deluje in ima vsako nedeljo popoldne redne vaje, katerih se udeležuje polnoštevilno vse članstvo. V pripravi je že tudi osnova-nje posebnega kolesarskega voda mirnske streljačke čete.

Odhodnica predsedniku streljačke družine Ljubljana g. generalu Živkoviću je bila prava manifestacija slovenskih strelcev za visoke cilje te prevažne narodno-obrambne institucije. Udeležba je bila veličastna in je pričala, kolike simpatije si je pridobil med svojimi strelci nadvse priljubljeni general gosp. Živkovič. Odhodnico je aranžiral vrli viški vod streljačke družine, ki je pod vodstvom br. Lipe Kosca žel najodusevnejše priznanje za svoje delo. Uvod v poslovilni večer je bil globoko premišljeni, patriotizma prežeti govor g. majorja Jakliča, ko je očrtal prevažne naloge streljačke družine in se končno poslovil kot podpredsedn. Ljubljanske streljačke družine od skoro nenadomestljivega prvega predsednika Ljubljanske streljačke družine. Po njegovem govoru se je poslovil od zbranih strelcev s krajšim, vojaško jedratim govorom g. general Živkovič, ki je žel vesplošno priznanje. Nato so sledile razne dobro izvedene pevske in dramske

točke, ki so navzlic brzini, s katero so bile vržene na oder, ponovno izzvale v publiko stopnjujoče oduševljenje. Osobito so globoko dojmili prizori iz četniškega življenja, kateri so želi splošni erodušni aplavz. Po oficialnem delu sporeda se je razvila animirana zabava s plesom, ki se je končala ob prvih jutranjih urah v najlepšem redu z velikim moralnim uspehom.

Streljačka družina Gradac je priredila koncem preteklega meseca prvo akademijo, ki je najsičajnejše uspela navzlic malenkostnim intrigam gotovih nezavrednih krogov. Za bližnji čas pa pripravlja novo veliko streljačko manifestacijo Belokranjcev, na kateri bodo sodelovali s četniškimi in vojaškimi nastopi i strelci poznanejšega viškega voda Ljubljanske streljačke družine.

Ljubljanska streljačka družina je imela v nedeljo, dne 7. t. m. II. slavnostno streljanje na vojaškem strelišču pod nadzorstvom neumornega g. majorja Jakliča. Uspehi streljanja so zadovoljivi in bodo po ponovnih streljanjih gotovo še znatno izboljšani.

Streljačka družina Lesce je bila pred kratkim po okrajnem glavarstvu potrjena in prične takoj z delovanjem.

je delal s pokojnim junaškim oblastnim čelnikom br. Valentinom Zičem že popreje zajedno pri organiziranju četniških sekcij. Novo imenovane oblastnemu čelniku želimo kar najlepših uspehov pri njegovem delu.

Poverjenišvo Orjune je ustanovljeno v Radečah, ki ima najboljše izgleda na preosnovanje v samostojno mestno Orjuno.

Zunanja politika.

Vprašanje »Anschlusa« so pričeli zopet ventilirati nemško-avstrijski krogi in to po resni predpripravi tako zunaj in znotraj državnih meja. S tem nastopa i za nas Jugoslovenci čas odločne orientacije za ali proti »Anschlusu«. Kakoršna je danes zunanje-polit. konstelacija izgleda, da ti proti »Anschlusu« več posebnega odpora, izvzemši od strani peklenskega mojstra evropske reakcije on. Mussolinija. Z njim pa nam navzlic znanemu dr. Ninčičevemu romanju v Rim nikakor ne kaže še v bodoče soglašati v tem vprašanju, ker je po vseh dosedanjih izkušnjah boljše nemško pošteno okno na Jadranu, kakor pa laški alpin na Triglavu in pred carskim Skopljem. Ako smo se Jugoslovenci sklicevali na naravno pravo pri ujedinjenju, po čemu bi potem zanikavali to pravo Nemcem, na ljubo naših in južnotirolskih nemških rojakov rabljev. »Anschluss« duha in gospodarstva je že itak sklenjen med obema deloma Nemcev in če so danes meje pri Solnogradu samo fiktivne, ne bo prav nikakih posebnih pretresljajev, če v istini izginejo i s kart seveda proti temu, da se za »Anschlusa« povrne nam, kar je že od vekov itaše in zavoljo česar se velikemu nemškemu narodu po sporazumu s Francijo pač ne izplača zapirati si izvrstni balkanski trg in siliti 13 milijonov Jugoslovenov v protimaturne vezi s Huni XX. stoletja.

Ratificiranje italijansko-romunskega sporazuma z dne 20. oktobra 1926 glede garancij za besarabske meje povzroča mnogo pozornosti. Italija je s tem vidno prelomila navzlic važnim olajševalnim govorom dosedaj razmerje z Moskvo in se po raznih predhodnih koncesijah izrekla ostenativno za angleški protiruski blok. Nas ta prelom samo veseli, ker na romunsko zavezništvo nismo še nikdar polagali posebne važnosti. dočim je bilo dosedanje koketiranje Quirinala s Kremljem zelo neugodno za ustvarjenje primernih platform novih odnošajev med Rusijo in Jugoslavijo. Koliko bo koristil novi garant Romuniji, pa bo pokazala šele bodočnost, v kateri bo brez dvoma še odločno govorila devet milijonska armada ruskega naroda, ki je bil navzlic njegovim silnim žrtvam v svetovni vojni tako grdo ogoljufan po »zadnjih zavezniških«.

Nepotrebni očitki. Ako je kdo najostrejši sodnik dela g. dr. Ninčiča, potem smo to brez dvojbe Orjunaši, ki smo se zapletli z njim v borbo za biti ali ne biti. Toda, kakor smo anatemizirali sleherni njegov nesrečni akt, tako pa odločno vystajamo proti vsem tistim, ki ga danes napadajo za to, ker ni pristal na to, da bi jugoslovenski polki prelivali za interese Grkov in po želji Angležev kri po maloazijskih puščavah. Spoštujemo Veliko Brita-

nijo in smo ji neizmerno hvaležni za njene neprecenljive usluge storjene nam med svetovno vojno, nikakor pa ne moremo pristati na kako ulogo podrejenih kolonijalnih plačanih soldnerjev, ki naj bi jemali za tuje račune drugim narodom svobodo in nezavisnost, za katero smo se morali i mi toliko krvavo boriti.

Jugoslovenci se ne bojimo smrti in boja. Imamo pa navado umirati za dobro stvar in iz svojega globokega prepričanja. V klavnice kakor živino brez volje in imena lahko tira svoje oprčnike človek, ki ubija, ne pa katerikoli jugoslovenski minister sokolov iz Dobrega polja in Veternika.

Kronika.

Naša domišljavost. V tedenski prilogi »Jutra« z dne 26. februarja t. l., str. 221 je v zadnjem odstavku članka »Otrokovo opravilo« sledeča cvetka: »Skrb matere je pred vsem, da jih (namreč dečke) v otroški dobi navaja tudi k vsem hišnim opravilom. Saj smo Slovenci in ne Črnogorci, ki so jim bile mati, žena, sestra, hči, vse življenje sužnje, a tudi v Črni gori se že svita.« »Simplicissimu bili so Črnogorci — pred vojno! — Hammel-diebe, decenije pozneje odkrije Slovenka ta veliki jad Črnogork! Odpravimo zadevo prav na kratko, pogledimo narodno pesem, zrcalo narodove duše. Vidimo carico Milico, vidimo majko Jugovičev, vidimo kosovsko devojko: Mož, otrok, pobratim — zaročnik, to je njihov svet. Naletimo tudi na bana Strahinjača. Turk Vlah-Alija mu je odvedel ženo. Ban ga poišče, spoprime se, polomita vse orožje, a boja ne odločita. Tedaj pozove Strahinjč svojo ženo: »Udri, ljuba mene il' Turčina!« Žena udari — ne Turčina, temveč svojega moža z ostanom sablje. Naposled obleži Turčin mrtev, a ban? Dvigne svojo ženo na konja ter jaše z njo domov: odpuštil ji je izdajstvo... Takih kavalirjev dandanes v vsej kulturni Sloveniji ne najdeš, kot je bil ta barbar, pa da jih iščeš pri belem dnevu z lučjo! — in »Hasanaginica«? To prekrasno pesem je občudoval že Goethe. Navidezna trdosrčnost Hasanage, v resnici pa zakonska ljubezen, da bi si take i mi moderni želeli. — Menda najboljšo izdajo pesmi o Kosovem pridedi je Sr. J. Stojkovič (Lazarica, Beograd 1903). Mesto predgovora čitamo: »Seni moje matere. Ti si mene, majko mila, naučila da volim narodno pesmu, da volim svoj rod i svojo otadžbinu. Tebi, mila seni moje matere, posvečujem ovaj skromni rad...« — Kdor je imel priliko opazovati brate Srbe in Črnogorce za časa svetovne vojne kot ujetnike, ve, da jih niso toliko trle verige ujetništva kot odsotnost od matere, žene, otrok. Kavalirsko obnašanje kraja Nikite napram ženi je bilo splošno znano, da je bil tip patrijarhalnega Črnogorca (primerjaj Viljem von Gottesgnaden). Res pa je, da ne poljubujejo Črnogorci nežnemu spolu rok, niti poznajo milostljivost; to bo menda njihov smrtni greh. A tudi če bi bili takšni okrutneži, bi nam ne pristojalo, da kažemo s prstom na bratov čir, a tura na sebi ne vidimo. Sicer se pa ne bojimo, ker vemo, da je naše ženstvo zdravo. Nekaj jih je pač, ki pripadajo vsej gnili »inteligenci«, ki misli z možgani Nemca ter z viška gleda na preprost narod. Pred takimi zapeljanimi vzgojiteljicami nas Bog varuj!

Ranjeni br. Martinovič je že nekoliko okrevaj. Policija je potek napada raziskala, identificirala napadalce in jih predala sodišču v nadaljnje postopanje.

Škofov list se obrača na velikega župana v vprašanju, da li mu je znano, da so našli pri nekem mrtvem Orjunašu orjunaško legitimacijo in ga poziva, da naj prične z uradnim poslovanjem. V starem denunciantu se je vzbudil čut iz leta 1914. in zato kliče velikega župana na pomoč proti razpuščenim Orjunim ter ga pošilja nad njo s prügelpatentom, ko ji ni mogel po petletnem boju z vsemi možnimi sredstvi sam priti do živega. Nas to bevskanje prav malo zanima in nas ne bo prav nič odvrnilo s poti, ki jo hodimo. Gospodom v Jugoslovenski tiskarni, ki rame ob rami z italijanskimi fašisti napadajo Orjuno, pa resno svetujemo, da naj sedaj, ko so že v Beogradu pri vladi, odpro oči, da bodo morda izpregledali še v zadnjem hipu. Sicer jih bomo morali pričeti tretirati v istini z nekega zelo neprijetnega stališča, osobito pa tedaj, ko bodo gnadjivi gospodje ostali zopet za uredniškimi pulci in na poslanskih klopetih, dočim bomo morali mi zopet prvi požirati svinec in trebit žične ovire na poti do zaslužjenih rojakov.

»Koprive«, ki so sicer izvrsten humorističen list, prinašajo v zadnjem času i slovensko prilogo, ki pa je nadvse škarjalozna. Ako že hočete slovensčino pisati v dialektu, potem jo pišite v kateremkoli, vendar pa ne v neki spakedrani »štajerščini« kakih žganjarskih nemčurjev, kateri služijo menda »Koprivam« i v ilustrovanem delu slovenske priloge za vzor.

Črnožolti napis se še vedno nahaja na vogalu Prisojne ulice in spominja mimoidoče na »stare, dobre čase« rajne Avstrije. Mislimo, da bi že lahko izginil, sicer bomo poskrbeli za to mi.

Zanimiva razprava se je vršila 9. marca 1927. pred cerkniškim okrožnim sodiščem kot odmev volilne borbe za oblastno skupščino. G. Slavko Caharija je namreč tožil g. Milana Mrovljeta, ker je govoril ob priliki shoda SKS na Rakeku dne 9. jan. o njem, da je bil v Italiji fašist in da je nosil črno srajco, dočim je v Jugoslaviji Orjunaš. Na razpravi je obtoženi priznal svojo neinformiranost in naravnost krvave žalitve napram poznaneemu narodnemu delavcu Slavku Cahariji, ki je moral s Primorja bežati ravno zaradi fašistov. Sklenil je poravnavo, na podlagi katere se je zavezal plačati stroške, dati 200 Din v prid po Italijanih ranjenega Orjunaša in objaviti na drugem mestu tiskani preklic v »Orjuni« in »Kmetiskem listu«.

V znamenju štednje. Kakor so ljubljanski univerzitetni knjižničniki naravnost brezmiselno reducirali kredite, tako so storiili odločujoči činitelji i pri svetovnoznanem zagrebški. Posledice teh redukcij so najgorostasnejše. Inventar in zbirke propadajo vedno, ker ni sredstev za njihovo ohranitev. Tako se je zbog propadanja inventarja pripetilo, da se je zapletla v raztrgane žične mreže za sražanje obvala neka dijakinja in padla na zobe preko mramornatih stopnic ter si polomila par zob in se še krvavo potokla po glavi.

Brat inž. Stanko Roglič je bil imenovan z rešenjem Generalne direkcije državnih železnic v Beogradu predsednikom komisije za prevzem popravljenih vagonov in lokomotiv v tovarni Brod na Savi. S tem imenovanjem je popravljen vsaj deloma bratu inž. Rogliču niz krivice, storjenih mu za njegovega službovanja. Je pa to tudi priznanje nesebičnemu in poštenemu orjunaškemu delu brata inž. Rogliča, ki v interesu države in nacije ni prizanašal nobenemu škodljivcu in zajedalcu pri prevažni instituciji — železnici. Kakor nas sicer veseli to imenovanje, ako je i v tem veselju gorjupa kaplja, ker vemo, da bi mogel br. inž. Roglič delovati na mestu odgovarjajočem sedanjemu položaju i v Sloveniji, če ne bi teh mest držala še vedno tujerodna klika buršakov, madžaronov, avstrijskih optirancev in sovražnikov Sokolov, Orjunašev in celo Orlov.

SVETLA GLAVA

PEČE LE Z

Dr. OETKER
JEVIM
BACKINOM

Najboljše in preizkušene recepte pošilja na željo brezplačno in poštaine prosto

Dr. OETKER, d. z o. z. MARIBOR.

Silno znižane cene!

Samo štiri cene: po Din 7.—, Din 10.—, Din 12.— in Din 14.— se prodaja od danes naprej vse blago. Kar je včeraj veljalo od Din 10.— do 12.—, se prodaja danes po Din 7.—. Kar je še včeraj veljalo od Din 14.— do 16.—, se prodaja danes po Din 10.—. Kar je bilo včeraj Din 16.— do 19.—, je danes samo Din 12.—. In kar je bilo včeraj še Din 20.— do 24.—, se prodaja danes po Din 14.—.

Pri štofih in drugem blagu smo pa znižali ceno za eno četrtino.

Ta inventurna prodaja traja samo 14 dni pri

TEKSTILBAZARJU v Ljubljani, Krekov trg šte. 10.

Naš pokret.

Orjunaši razširjate glasilo slovenskih Orjun. Agitirajte zanj med znanci, prijatelji, sorodniki in stanovskimi tovariši! Ako bo storil vsak Orjunaš svojo dolžnost, bo osiguraj obstoj listu in omogočil njegovo vsebinsko spopolnitev. »Orjuna« mora priti pod vsako nacionalistično streho in postati v sedanjih časih propadanja oni svetilnik, okoli katerega se bodo zbirali za odločilno uro vsi, ki ljubijo svoj dom in ki jim je razdiranja države dovolj!

Zagorski nacionalisti so imeli zapupni sestanek, na katerem so se pomenili o dosedanem in bodočem delu ponižanih in razžaljenih, a neuklonljivih. Sestanek je znova potrdil, da so Ločani in Zagorci, posebno rudarji, nacionalisti klene korenine in da so bili zaman naročeni vetrovi, ki naj bi uklonili njih ponosne svobodoljubne glave. Nacionalna jugoslovenska misel živi v Zagorju in z njo razpuščena zagorska Orjuna, če tudi so se zaklele proti njej vse temne sile od birokracije do T. P. D.

Izredni občni zbor sklicuje Orjuna Šibenik za 12. marca. Glavna točka dnevnega reda bo razgovor o predlogih za Kongres Orjune v Za-

grebu. Obenem bo pričela agilna šibeniška Orjuna s propagandnim tečajem, za katerega se je prijavilo že sedaj dosti udeležencev.

Orjuna je priredila dne 27. pr. m. zelo lepo uspeli shod v Skradinu, na katerem so ob navdušenem pri-trjevanju poslušalcev govorili šibeniški voditelji Orjune. Po shodu je bilo sklenjeno, da se čim prej pretvori dosedanje poverjenišvo v samostojno organizacijo.

Spopad med Orjunaši in radičevci v Dubrovniku. 2. marca se je vračala manjša skupina Orjunašev s sokolske zabave proti domu. Spotoma je naletela na Gunduličevem trgu na grupo radičevcev, ki so pričeli izzivati. Vnel se je pretep, v katerem so pele palice, boksrapi in uteži od občinske tehtnice. Borba je trajala približno pet minut in je bil v njej teško ranjen z utežem po glavi Orjunaš **Rafaet Treven**. Lažje sta bila ranjena še dva Orjunaša in par radičevcev, ki so se zakleli, da ne dovolijo obstanka v Dubrovniku se krasno razvijajoči Orjuni.

Novim oblastnim čelnikom Orjune Dalmacije je imenoval br. Veliki čelnik Marko br. Milivoja Zileta, ki

je ne zna peči. Ta pesem je previsoko nad njo. Od časa do časa jo na prošnjo onih, ki se je spominjajo, poizkušajo peti ljudje, ki niso bili v vojni. Uspe jim, da podajo karikaturo, ki popolnoma sliči kakemu cenenu valčku, a nikakor ne naši božanstveni pesmi utehe in nade. Oni, ki so se žrtvovali in mučili v Veliki Dobi, jo čuvajo nedotaknjeno v svojem srcu, da jo zopet zapojejo, ko bo nastopila slična doba. Tedaj bo ona oživela kot nekaj.

Povejte mi mladi rodoljubl, all je to prav? All je to dostojno takega naroda, kot je vaš? Ali ne bi bilo treba ohraniti to pesem, kot moralno zaščito, ki je bila najmočnejša v času izgnanstva. To je bila in ostane druga nacionalna himna all himna, ki se ho pela v cerkvi kot najčistejši, najpobožnejši psalm.

R. A. Relss.

Stroji za špičenje svinčnikov.
THE REX CO., Ljubljana.

nili svoje utrufene ustne, drhtel na njih poslednji dih: »Tamo daleko...« Imanentna Pravica ni hotela, da ostanejo zločini neprijateljev Srbije in vsega jugoslovenskega naroda nekaznovani; njihova lastna želja po osvobjevanju je bila pravični meč, kateri jih je posekal. Zahvaljujoč se skrbi nepozabnih prijateljev Francozov se je preurejena srbska vojska, navdušena tako kot še nikdar dotlej, napotila k pragu svoje domovine. Zvečer se je okrog ognjev po kamenitih in pustih planinah Južne Macedonije čula ponovno pesem umikanja skozi Albanijo, pesem, katera je postala klic pozdrava, klicanje upanju.

Ti povojna mladina si ne moreš zamisliti moči te pesmi. Dopusite, da vam povem malo epizodo, ki jo bo jasno označila. Bilo je januarja na 1917. Objednil sem naše pozicije na Ivanu, na višini Čuki. Padal je sneg, a sonce zmagaje se je prebilo skozi oblake in tedaj se je v njegovih zlatih žarkih prelivala panorama, katere se ni moči zamisliti. Pred mejo so vodili francoski vojniki mez-

ge, otovorjene s strojnicami. Naenkrat so dospeli s položaja v dolino srbskih vojnikov. Zapeli so. Očarani po dnevnem razgledu in solncu smo čuli njihov zvonki glas: »Tamo daleko, kraj plavog Duna-va...«

Tedaj so se resni Francozi, surove zunanosti, ustavili, dvignili čepice in jih pozdravili. Eden od njih je obrisal oči in mi rekel blago: »Kako so hrabri ljudje Srbi!«

In pozneje, ko se je kot v povračilo spustila osvetniška in zmago-slavna srbska vojska skozi žvižg krogelej z višin Miletine, Danilove, Rovovske kose, Sokola, Kožuha in Vetrenika in gonila pred seboj premagane Bolgare in Nemce, je na večer pri velikih ognjih, katerih plamenji so se visoko dvigali, kot da hočejo pokazati svojo radost, ponovno zaorila pesem: »Tamo daleko«, a tedaj kot triumfalna himna, himna slave onim, ki so se žrtvovali za to, da bi bila svobodna zemlja srbskih bratov.

Danes je ta divna pesem popolnoma pozabljena. »Simi« generacija

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risnike, dnevniki in beležnice.

Brat računski nadsvetnik Anton Kafol je bil pretekli teden premeščen v Zagreb na novo službeno mesto. Vrlemu delavcu želimo kar največ sreče na novem položaju v nadi, da bo i v separatističnem Zagrebu ostal v prvih vrstah borcev za edinstvo in Orjuno.

Afera generala Gajde je vzbudila veliko pozornost i med Jugoslovenci. 6. marca se je vršila pred sodiščem tiskovna pravda generala Gajde proti majorju Kratochvilu in Solovjevu zavoljo žaljenja časti generala Gajde, katerega sta obdolžila, da je zaprosil za sprejem v neko tuj armado in da je prodal dve knjigi podoficirske šole v Parizu in druge vojaške akte le tej državi za 500.000 Kč. Obtožentca je obsodilo sodišče na 6 tednov zaporu in plačilo 6000 Kč sodnih stroškov in javni preklic klevet. General Gajda je vložil po svojem pravnem zastopniku pritožbo zavoljo preizkušnje odmerjene kazni.

Naše podmornice. Prvi dve jugoslovenski podmornici, ki jih grade v Angliji, bosta v kratkem času dograjeni. Naročenih je še pet podmornic, ki bodo izvršene do konca leta 1928. Posebna jugoslovenska mornariška komisija se nahaja že tri mesece v Liverpoolu, ki nadzoruje izdelavo teh podmornic. Nalčuje ji kapetan Pogačnik, ki je leta 1916. prebil italijansko zaporno verigo v Otrantu in proti katerega sprejemu v jugoslovensko vojno mornarico je protestirala oficijelno Italija.

Novomeško gardo se hoče ustanoviti nekaterim gospodom v metropoli vinorodne Dolenjske. Od merodajnih krogov pričakujemo, da tej pobožni želji ne bodo ugodili, ker se nacionalisti le še vse predobro spominjama onega slovesnega trenutka, ko je črnožolta novomeška garda s krško vredno ji posestrimo prisegala večno zvestobo Habsburžanom na ljubljanskem dirkališču. Ako se hoče komu marširati v paradi za sv. Rešnjim telesom, slobodno mu, da ustanovi kak klub Columbovih vitezov, gard v smislu preizkušenih tradicij pa v Jugoslaviji prav nič ne pogrešamo.

Tudi italijanski spatisti bodo marširali na uro. s 100 km brzine. Vsaj tako izgleda po brzjavki on. Serrettija, predsednika C. C. R. I. generalnemu tajniku Turatoju, v kateri stavlja Duceju na razpolago 1 milijon mož-sportmanov, »ki hočejo za njim marširati v življenjskem ritmu do velikega cilja«. Ako trenirajo za ta pohod martonski ali adnanski tek, pa brzjavka ne pove.

Južnotirolske Nemce poblijo Italijani, kakor živino. Tako so ubili zahrbtno laški financarji pred očmi matere Josipa Guttsella dne 22. decembra in še mrtvo truplo prostaško oskrnili. 4. decembra pa so ubili s pretepavanjem Karla Platnerja, rudarja in očeta štirih neprekrbljenih otrok, ker je obupan radi brezposelnosti v gostilni opsoval sliko italijanskega kralja. Od ubijalcev ni bil nihče kaznovan, nego še celo pohvaljen, kar je docela v skladu z ideologijo Matteotijevih morilcev.

Za revolver kalibra 6.35 zamenjamo »Steyer« repetirko.

Dodatno k našemu zaključnemu članku: Kriza naše srednje šole, v katerem zahtevamo, da imej naša bodoča srednja šola slovanski pečat in da je potreba uvesti na naše srednje šole kot obvezen predmet ruščino, pripominjamo, da je v tem smislu napisal i g. dr. I. Kotnik iz Maribora v »Slovincu« od 10. t. m. člančič, ki se popolnoma krije z našo tezo in katerega podpisujemo z obema rokama. Ruski jezik, slovanski duh in slovansko kulturno zgodovino v naše srednje šole!

Štepin invalidom odvzemajo zemljo v občini Stari Futog zato, da bo Ministrstvo agrarne reforme uporabilo sedemdeset parcel, katere

le ti posedujejo, v umetno pogozdilo. Nesrečno ministrstvo ni našlo nikjer druge primerne mesta za svoje pogozdovne eksperimente in je moralo vreči na cesto baš vojne slopce — bivše dobrovoljce.

»Orjuno«, glasilo jugoslovenskih nacionalistov prodaja Ivan Zadnik, trgovina in trafika, Studenci, Frankopanska ul. 1.

Po novem invalidskem zakonu sprejemajo majke padlih srbskih oficirjev

80 Din mesečne pokojnine, ki ne zadostuje niti za pol metra drv. Plamenac pa sprejema ministrsko pokojnino potem, ko je v Bariju organiziral črnogorske zasleplence proti naši državi.

Iz naše politike. V Beogradu so po nešteti intervecijah odpravili carino na umetna gnojila, kar je z ozirom na naše gospodarstvo vse pohvale vredno. Zanimivo pa je, da si sedaj laste vse stranke zaslužio za to ukinitve. SLS jo pripisuje dr. Kulovcu, Davidovičevci dr. Grgi Angjelinoviću, samostojni demokrati pa dr. Grisogoni. Vidi se, da so v resnici redka dobra dela naših parlamentarcev, ker vsi dosego najnovejšega uspeha enodušno pripisujejo na svoj rovaš.

Onim, katerih se tiče! Dotična »nacionalista«, ki me zahrbtno obrekujeta, pozivam, da naj doprinese konkretna dokaza za njuna obrekovanja pred pristojnim forumom, ali pa se naj odstranita iz naših vrst, ki obrekovalcev ne potrebujejo.

Havliček. »Kšeft je kšeft, klobase so pa klobase«, se je odrezala natakarcica v gostilni Domicelj na Rakeku, ko jo je v nedeljo 6. t. m. nek domačin opozoril, naj nikar toliko ne čeblija nepotrebno s kalabrežem. Tudi »kšeft« mora imeti gotove meje! Capito, signorina!

Potnik. Mlad, inteligent, samostojen kinooperater in ključavničar išče službe. Naslov pove uprava lista.

Gorica. V torek, dne 15. marca sestanek v običajnem prostoru ob 20. uri. Pridite vsi! Vodja.

ZRNA.

Zasluznega skladatelja Hugolina Sattnerja je odlikovala papeška višja cerkvena šola v Rimu s častno diplomom. Zanimivo je, da je diploma sestavljena v italijanski, kar je novo potrdilo, da je Vatikan v prvi vrsti italijanski in potem šele vse ostalo.

Anarhist Vicci je bil pred izrednim fašistovskim tribunalom v Rimu obsojen na 3 leta težke ječe v okovih, ker je dejal bajte:

»Dokler bo obstojal fašizem bo ste jedli črn kruh.«

Mazzini se gotovo obrača z Giordano Brunom v grobu.

Slovenoborci neprestano naglašajo, da hočejo štediti in da je potreba kar najbolj olajšati bremena slovenskim davkoplačevalcem. Zdanje se je ljubljanske oblastne skupščine pa dokazujejo, da je našim vrlim štedišem vse drugo preje pri srcu, kakor lajšati bremena davkoplačevalcev. Tako so sklenili, da naj znašajo dnevnice za poslance v oblastni skupščini dnevno

150 Din, kar iznese pri 53 oblastnih poslancih dnevno

7950 Din ali na leto

795.000 Din.

ki pomenijo v današnjih časih splošne gospodarske krize prav znatno vsoto, katero bodo morali izmoganiti slovenski davkoplačevalci odrajtati oblastnim »poslancem« za njihovo »poslančevanje«.

Trinajstič pod stečajem. Največja židovska konfekcijska in krznarska trgovina v Novem Sadu se nahaja zopet pred stečajem, najsi

je ena najbogatejših novosadskih trgovin.

V Beogradu je moči vse kupiti. Pretekli teden je stala pred sodiščem v Novem Sadu razbojniška banda, katere voditelj Sol je izjavil na vprašanje, kako je prišel do policijskega uverenja izstavljenega na drugo ime, da ga je kupil v Beogradu za 2000 Din in da se more tam vse kupiti.

Iz dobrih starih časov. Srbi se bore obupno, ker vedo, da jim gre za življenje in smrt ter ne izbirajo sredstev proti sovražniku. Zastupljajo vodnjake, napadajo iz zasede, se poslužujejo vseh zvijač in mučičjih ranjenca na neposiljiv način. Pero ne more popisati vseh grozovitosti o katerih pripovedujejo naši hrabri vojaki, ki so se vrnili s srbskega bojišča. Srd in junaštvo naših čet je pri tem ravnanju še bolj razumljivo. Ne bore se več samo zato, da kaznujejo predrzne morilce in maščujejo grd zločin, ampak da ubranijo sebe pred divjaki.

»Ilustrovani Glasnik« 1. št., str. 6. In potem se še čudijo možje, ki so bili duševni očetje pamfletov, ki so nazivali naše brate Srbe z divjaki in ki so obesili krivdo za svetovno vojno na dvoumno politiko Pašiča, da jih mi, ki smo v njih očeh odpadniki in nele izdajalci, zaničujemo bolj, kakor garjeve pse in da se še vedno borimo zavoljo »starih že davno pozabljenih taktičnih potez«.

KARO-čevlji priznani najboljši! MARIBOR, Koroška cesta 19.

IZ NAŠE VOJNE LIRIKE.

Cesar molí.

Tvoje oko pač ve, Gospod moj Bog:

Nisem hotel bojnih grozot in nadlog!

Roka zločinca je v moje kraljestvo segla, v mojo dušo težka srb je legla.

Daj nam miru, Gospod, da sreča ljudstvu sine povsod. »Ilustrovani Glasnik« št. 4.

Veliki župan rumske oblasti je pred par dnevi izdal uradni ukaz vsem podrejenim organom, da se

IVAN REBEK CELJE.

Tovarna vseh vrst tehtnic in ključavničarskih del ter koncesionirana inštalacija vodovodov.

Prejema tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.

V vsaki hiši je
»BRAZAY«
francosko žganje z mentolom
neobhodno potrebno.
(zak. zašč.)

Pri notranjih slabostih, glavobolu, zobobolu je treba samo nekoliko kapljic. Vzeti »BRAZAY« FRANCOSKO ŽGANJE in takoj se bolečine olajšajo; posebno pa proti reumi in trganju. Po masiranju se počutite kakor poživljeni. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in večjih trgovinah.

Gen. zastopstvo in depot za SHS:
DESTILAT D. D. ZEMUN
za Slovenijo in Medjimurje pri:
A. ŠARABONU, Ljubljana.

Dobro in po brezkonkurenčni ceni nabavite si vsa moška oblačila, osobito za šoloobvezne edino le v detajlni trgovini konfekc. tovarne
Fran Derenda & Cie.
Gradišče, nasproti dramskega gledališča.

morajo odslej posluževati v dopisovanju z velikim županom samo cirlice in da je korespondiranje v latinici prepovedano!

Ta ukaz, ki ga je na intervencijo Jugoslovena dr. Grge Andjelinovića restringiral minister policije silni Boža, je bil izdan pod vlado, v kateri sede i naši vrlji slovenoborci, ki so še pred nedavnim časom trgali po Narodni skupščini napise v latinici.

Na ljubljanski borzi je med drugimi senzali i neki gospod Pavel Cvenkelj, ki se je udeležil leta 1914. invazije Avstrijcev v Srbijo in pripovedoval po pismenem sporočilu »Ilustrovanega glasnika« št. 2, in 3., i. l. sledeče interesantne scene iz bojev z brati Srbi, ki jasno pričajo, kako bratsko so se bili kranjski Janezi.

»Srbi so bežali. Ko smo jih zasledovali, je neki srbski ranjenec, ki je obležal na bojnem polju, streljal za menoj. S takimi ljudmi nisemo delali velikih ceremonij. Sicer pa to ni edini slučaj, da sem se pričel, kako so Srbi zvijačni in zahrbtni. Po prvem naskoku smo marširali skozi srbsko selo, ki je bilo na videz mirno. Iz hiš so višele bele zastave, ljudje so nam častnikom poljubljali roke in bili prijazni. Ko smo pa vas zapuščali, je iz kleti jelo pokati za nami. Na mene je streljalo 14-letno dekle iz razdalje 40—60 korakov in sem dobil debelo šibro v desno stegno. Moji rojaki, ki so mi sledili, so tudi

z njo poravnali račune na vojaški, kratki način.«

O ostalih njegovih junaštvi, pri katerih je bil ranjen potem, ko je ustrelil nekega srbskega majorja v trebuh, kar v levi palec, razparan njegov hrbet in pobit s puškinim kopitom, ne pišemo več, ker je že dovelj.

SRBSKI OFICIRJI IN KLERIKALCI LETA 1914.

»Čim vztrajneje se Srbi branijo, tem večje in težje so seveda njihove izgube. Njih ranjenci so seveda slabo oskrbljeni tako so številni, da jih že nimajo več kam spravljati, razven tega primanjkuje obvez. zdravil in zlasti zdravnikov. Zemlja je izsesana, zato je razumljivo, da ji je teža vojne vedno bolj neznoša. Že ob balkanski vojni se je dogajalo, da so častniki morali s silo goniti vojake v boj, sedaj se primeri, da jim morajo nastaviti samokres, če jih hočejo pognati naprej.«

»Ilustr. Glasnik« št. 64, I. l. Nekateri jim še iščejo vzroka vednih prikritih pikrih napadov klerikalcev na posamezne naše generale in oficirje, ki so naklonjeni Orjunašem in ki se ne marajo družiti z Orli — bivšimi avstrijskimi dobrovoljci.

Mestna Orjuna Maribor ima v petek, dne 11. t. m. ob 20. uri v mali dvorani »Narodnega doma« svoj redni letni občni zbor.

DOBRA GOSPODINJA

ki pozna zdrava načela štednja s časom, denarjem in perilom, rabi za pranje samo pristno

ZLATOROG TERPENTINOVNO MILO,

ki napravi perilo snežnobelo in dišeče in jo vrhutega tu pa tam prijetno preseneči s

PRISTNIM ZLATNIKOM!

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24